

INFORMATIEKAART 5

Samen afwegen en beslissen over melden en hulp organiseren

Op deze informatiekaart vindt u informatie over de volgende onderwerpen:

- a. Signaleren en samen handelen
- b. Samenwerken in de driehoek
- c. Beslissen over het melden bij Veilig Thuis
- d. Het afwegingskader onderwijs
- e. Beslissen over het organiseren van hulp

Signaleren en samen handelen

De taak van scholen is primair: goed onderwijs geven aan alle leerlingen. Wanneer scholen signaleren dat er belemmeringen zijn die het leren voor een leerling in de weg staan, dan heeft de school de taak daar iets mee te doen. Wanneer het belemmeringen op het gebied van leren of de schoolse situatie (didactische- en pedagogische benadering) betreft, dan is de school zelf aan zet. Zo nodig zijn er ondersteuners vanuit het schoolbestuur of het samenwerkingsverband beschikbaar om de school en de leerling hierin te ondersteunen.

Wanneer het gaat om belemmeringen op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling of in de gezinssituatie, dan heeft de school haar partners uit de jeugdhulp nodig. Zowel om de signalen te delen en gezamenlijk (bij voorkeur samen met ouders en kind) af te wegen, als om te beslissen over het organiseren van hulp. En in het geval van kindermishandeling ook over een melding bij Veilig Thuis.

De meldcode legt de verantwoordelijkheid voor het handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling sterk bij individuele professionals. Bij hulpverleners (die meestal in een 1-op-1 hulprelatie werken met kind en/of ouders) ligt dat ook voor de hand. Voor scholen geldt dat niet. Onderwijsprofessionals werken met veel kinderen in een groepssetting en zijn geen hulpverleners. Voor leerkrachten en mentoren geldt dan ook dat zij niet individueel handelen bij signalen van kindermishandeling, maar hun vermoedens delen met collega's, intern begeleiders / zorgcoördinatoren en hun partners uit de zorg/jeugdhulp.

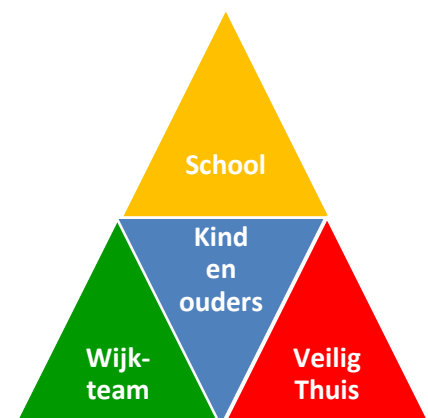
Scholen hebben altijd een interne ondersteuningsstructuur. Daarin bestaat voor individuele casuïstiek vrijwel altijd een interprofessioneel- of multidisciplinair overleg (MDO). Voorheen heette dit vaak het ZAT, maar nu ondersteuningsteam, zorgteam, MDO, ZBO, enz. We gebruiken hier als verzamelnaam de term MDO. Naast de ouders (en indien mogelijk het kind) en de school nemen hieraan andere professionals deel, vanuit de onderwijsondersteuning en vanuit de jeugdhulp/zorg. De stappen van de meldcode passen naadloos in die ondersteuningsstructuur. Zie daarvoor de [brochure 'Kindermishandeling zien en samen aanpakken'](#).

Samenwerken in de driehoek

Om signalen die scholen opvangen van huiselijk geweld en kindermishandeling effectiever te kunnen beoordelen en opvolgen, is een goede en effectieve samenwerking nodig in de driehoek school, wijkteam en Veilig Thuis. Daarbij staat het zo veel als mogelijk is samenwerken en betrekken van jeugdige en ouders buiten kijf. Het gaat dan om een kring van zorg voor de veiligheid van kinderen. Elk van de drie organisaties heeft eigen taken en rollen met betrekking tot de signalering en aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Scholen zijn vooral belangrijk voor het signaleren van vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling, zo mogelijk een eerste gesprek voeren met kind en/of ouders, het afstemmen met partners uit wijkteam en Veilig Thuis en het volgen van de ontwikkeling en veiligheid van het kind.

Het wijkteam heeft vooral tot taak de school te ondersteunen bij de signalering, in het multidisciplinair overleg met de school expertise in te brengen om de signalen goed te beoordelen, een voorstel te doen voor de aanpak, die in gang zetten, meebeslissen of wel of niet een melding bij Veilig Thuis nodig is en wie die gaat doen en de school blijven informeren over de voortgang daarvan en de school te vragen wat zij signaleren rond kind en ouders.

Veilig Thuis heeft tot taak advies te geven aan de professionals in het wijkteam en in de school bij preventieve activiteiten, vragen naar aanleiding van signalen, aannemen van meldingen, onderzoek in gang zetten, terugkoppelen over de uitkomst van hun onderzoek, contact houden over de voortgang van de hulp, handelingsadviezen bieden aan de school en de school raadplegen over de voortgang / ontwikkeling van het kind die zij zien.

Deze verschillende rollen en taken zouden natuurlijk naadloos op elkaar moeten aansluiten om de kring voor veiligheid rond het kind effectief te laten werken. In de quickscan huiselijk geweld en kindermishandeling en de voortgangsrapportage GIA komt echter duidelijk naar voren dat de uitvoering van taken en de afstemming in de driehoek nog niet naar behoren verloopt. Zowel landelijk als regionaal is overleg en afstemming tussen de drie betrokken sectoren daarom zeer wenselijk. Gemeenten kunnen daar een voortrekkersrol in vervullen.

Samen afwegen en beslissen

In het multidisciplinair overleg komen in elk geval de school en het wijkteam bijeen. Daar kunnen de signalen van de school besproken worden met de partners uit de zorg, die eventueel ook beschikken over informatie over het betreffende kind of gezin en dat (voor zover relevant) daar kunnen inbrengen. Daarbij wordt gekeken naar de risico's voor het kind en eventuele andere gezinsleden, maar ook naar de bevorderende factoren die zo mogelijk versterkt kunnen worden om de negatieve gevolgen van de mishandeling op korte en langere termijn te minimaliseren.

Wanneer de ouders bereid zijn deel te nemen aan dit overleg is de kans gewoonlijk groter dat zij ook bereid zijn om mee te werken aan het zoeken van hulp en ondersteuning voor het kind en de ouder(s).

Wanneer die bereidheid om deel te nemen er niet is en er ook geen toestemming is gegeven voor bespreking in het MDO kan dit een extra signaal zijn dat er iets aan de hand is. Maar ook kan het zo zijn dat de school de signalen verkeerd heeft geïnterpreteerd. Juist daarom is het zo belangrijk de signalen bijeen te brengen en gezamenlijk te beoordelen. Samen wegen de partners dan af of een melding bij Veilig Thuis gedaan moet worden en/of hulp georganiseerd kan worden.

Hierbij kan gebruik worden gemaakt van een risico-taxatie-instrument, zoals de LIRIK (Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid). Voor meer informatie zie: [https://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Licht-Instrument-Risicotaxatie-Kindveiligheid-\(LIRIK\)](https://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Licht-Instrument-Risicotaxatie-Kindveiligheid-(LIRIK))

Beslissen over melden bij Veilig Thuis

Als in het MDO wordt vastgesteld dat er reële vermoedens bestaan van kindermishandeling of huiselijk geweld en dat er hierover met de ouders niet gesproken of tot een aanpak gekomen kan worden, zal zeker besloten worden tot een melding bij Veilig Thuis. Maar als de ouders wel bereid zijn om hulp te accepteren en de signalen zijn ernstig, dan is met de aanscherping van de meldcode ook in dat geval een melding bij Veilig Thuis nodig. Het afwegingskader, dat met ingang van 1 januari 2019 geldt, helpt om een weging van de ernst van de signalen (en daarmee de noodzaak van een melding) te maken. Voor zeven sectoren zijn invullingen gemaakt van het basis-afwegingskader. Voor het onderwijs is een specifiek afwegingskader ontwikkeld. Zie daarvoor de volgende paragraaf.

De meest wenselijke situatie is dat het voornemen tot melding bij Veilig Thuis van tevoren ook met de ouders wordt besproken. Soms zijn ouders op dat moment wel bereid om mee te werken. Dit is echter niet altijd mogelijk. Dan volstaat het 'informereren' van ouders. De melding wordt ook met de leerling besproken wanneer hij 12 jaar of ouder is. De melding wordt onderbouwd met zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen, die geconstateerd zijn door de school en de jeugdhulppartners.

Een melding bij Veilig Thuis wordt door een professional in principe op naam gedaan. Dat betekent dat ook de ouders te weten zullen komen door wie er gemeld is. Die professional kan dan te maken krijgen met agressieve reacties van ouders of een totaal gebrek aan medewerking rond een kind. Leerkrachten of intern begeleiders van scholen zijn vanuit dat oogpunt vaak huiverig voor het melden bij Veilig Thuis. Naast hun eigen gevoel van veiligheid gaat het hierbij vooral om het belang van het kind. Dat belang is immers niet gediend bij een slechte of verbroken relatie tussen school en ouders. Ook komt het regelmatig voor dat ouders in zo'n situatie het kind van school halen en aanmelden bij een andere school, waar men van niets weet. Dat is zeker niet in het belang van het kind.

Daarom is het soms aan te bevelen dat een andere professional dan de leerkracht of intern begeleider de melding doet bij Veilig Thuis, bijvoorbeeld iemand van de jeugdgezondheidszorg. De afweging wie de melding bij Veilig Thuis doet zal in elke specifieke situatie nadrukkelijk gemaakt moeten worden. Ook andere professionals kunnen immers belang hebben bij een vertrouwensrelatie met de ouders, zoals de schoolmaatschappelijk werker. Het MDO is de aangewezen plek om hierover afspraken te maken.

In sommige gevallen heeft een beroepskracht, zoals een leerkracht, huisarts of maatschappelijk werker op grond van wettelijke regels het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin, namelijk wanneer bekendmaking van de identiteit van de melder:

- een bedreiging vormt of kan vormen voor het kind of voor andere (minderjarige) kinderen in het gezin;

- een bedreiging vormt of kan vormen voor de beroepskracht zelf of voor andere medewerkers of
- de vertrouwensrelatie met het gezin verstoort of kan verstoren.

Ook dit kan in het MDO besproken worden en beargumenteerd worden voorgelegd aan Veilig Thuis. Als is afgesproken dat de eerste signaleerder anoniem blijft voor het gezin, dan zorgt Veilig Thuis er voor dat de informatie zo in het dossier wordt opgeslagen, dat de ouders ook uit het dossier die identiteit niet kunnen achterhalen.

Veilig Thuis is verplicht om de melder te informeren over de stappen die zijn gezet om de situatie voor het kind te verbeteren. Daarbij geldt als regel dat de mate waarin de melder betrokken is bij het gezin, bepalend is voor de hoeveelheid informatie die Veilig Thuis kan verstrekken. De school heeft, naast informatie over het traject bij Veilig Thuis, ook behoefte aan handelingsadviezen voor de omgang met kind en ouder(s).

Het afwegingskader

Het afwegingskader beschrijft wanneer een melding noodzakelijk is en hoe goede hulp eruit ziet. Nieuw in dit afwegingskader is, dat vermoedens van acute of structurele onveiligheid altijd gemeld worden bij Veilig Thuis. Bijvoorbeeld geweld met wapengebruik of ernstige letsels. Of voortdurende onveiligheid voor kinderen bij ernstige verslavingsproblematiek van hun vader of moeder. Volgens het afwegingskader meld je je vermoedens van onveiligheid ook als je zelf geen hulp kunt bieden of organiseren. Bijvoorbeeld omdat hulp verlenen niet je vak is. Of omdat de betrokkenen geen hulp accepteren. En je meldt wanneer het onveilig blijft, ook al is er hulp ingezet.

Ook nieuw is, dat het afwegingskader omschrijft aan welke voorwaarden goede hulp voldoet bij onveiligheid in gezinnen en relaties. Als je volgens de normen in je het afwegingskader een melding doet bij Veilig Thuis, overleg je met hen welke hulp je zelf kunt bieden of organiseren. Melden én hulpverlenen zijn zo mogelijk. Veilig Thuis kan dan langdurig zicht op veiligheid organiseren.

Er zijn afwegingskaders op maat gemaakt voor de volgende groepen professionals:

Artsen - verpleegkundigen en verzorgenden - paramedici - pedagogen, psychologen, (psycho)therapeuten, sociaal werkers en jeugd en gezinsprofessionals - verloskundigen - onderwijs en leerplichtambtenaren - kinderopvang - justitie.

Het afwegingskader houdt in dat in stap 4 en 5 van de meldcode, dus bij het afwegen en beslissen over melden en hulp organiseren, vijf afwegingsvragen zijn toegevoegd. Die vragen ondersteunen de afweging en de beslissing.

Voor het onderwijs zijn die vijf vragen als volgt uitgewerkt:

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

- A. op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten
- B. ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd).

Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

- A. NEE -> ga verder naar afweging 3
- B. JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school of een ketenpartner / ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

- A. NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder
- B. JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

- A. NEE -> melden bij Veilig Thuis
- B. JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

- A. NEE -> melden bij Veilig Thuis
- B. JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen.

Daarnaast geeft het afwegingskader in de bijlage een toelichting op de algemene meldnormen. En het geeft omschrijvingen van acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure.

Voor het afwegingskader onderwijs en leerplicht/RMC zie:

https://www.poraad.nl/files/themas/school_kind_omgeving/afwegingskader_bij_meldcode_kindermishandeling.pdf

In een multidisciplinair overleg, waarin verschillende beroepsgroepen samen beslissen over melden of hulp organiseren, hebben de deelnemers te maken met verschillende afwegingskaders. Dit zal echter niet leiden tot grote verwarring of onenigheid, aangezien de verschillende afwegingskaders gebaseerd zijn op hetzelfde basisdocument. Het zal eerder betekenen dat de verschillende afweging elkaar aanvullen, wat de zorgvuldigheid ten goede komt.

Beslissen over het organiseren van hulp

Na de signalering in de school kan de inschatting van de school zijn dat het nodig is de signalen te delen met andere (externe) professionals. Het delen van signalen kan verschillende doelen hebben, zoals:

- weten of jij de enige bent die op dit moment iets signaleert bij een jongere;
- je signalen laten toetsen door iemand mee te laten kijken;
- samen een breder beeld van de situatie krijgen (functioneren jongere, gezin en omgeving); of
- de ernst en urgentie van de signalen inschatten.

De school heeft dan professionals met aanvullende expertise nodig. Deze wordt toegevoegd aan de eigen expertise en die van de jongere en ouder(s). Bij samenwerken is het van belang dat professionals elkaar versterken en de input van de een van invloed is op wat de ander doet. Dit noemen we ook wel *interprofessioneel samenwerken*. Bij interprofessionele samenwerking formuleer je samen een gezamenlijk doel, hanteer je een gemeenschappelijke taal die voor alle betrokkenen toegankelijk en begrijpelijk is, en zie je de kwaliteiten en perspectieven van de ander als complementair en waardevol. De betrokken professionals leveren als het ware een stukje van hun autonomie (en soms status) in. Je kijkt over je eigen professe heen, hebt vertrouwen in de competenties én intenties van de ander en laat het ook over aan de ander als die de expertise heeft die op dat moment nodig is.

In het MDO kan op basis van de bespreking van de signalen, samen met de ouder(s) en/of het kind, besloten worden tot het organiseren van hulp voor zowel het kind als de ouder(s). De uiteindelijke beslissing over de inzet van ondersteuning is een gezamenlijke weging (door professionals, jongere en ouders) op basis van kennis over 'wat werkt', praktijkervaring, al lopende hulp en voorkeuren van ouders en kind. Zij bepalen samen wat de doelen zijn voor het kind en de ouder(s) en wat zij (en de school) nodig hebben aan ondersteuning of hulp om dat te bereiken. Afspraken over vervolgstappen, de regie op het geheel, terugkoppeling naar elkaar, evaluatiemomenten, enz. worden samen gemaakt en vastgelegd.

Het is belangrijk dat de school op hoofdlijnen weet wat er in het hulptraject gebeurt. Dan gaat het niet om uitgebreide inhoudelijk dossierinformatie, maar om informatie over het al of niet gestart of gestopt zijn van behandeling, globale opbrengsten en vooral handelingsadviezen voor de omgang met het kind en de ouder(s) door de school. Soms kan psycho-educatie voor onderwijsprofessionals zeer gewenst zijn.

De functionaris die belast is met de casusregie is verantwoordelijk voor deze terugkoppeling. Meestal is dit iemand van het wijkteam of uit de specialistische jeugdhulp.

De school zorgt ervoor dat de leerling periodiek in het MDO op de agenda staat voor evaluatie van de voortgang van de hulp, afstemming van de (vervolg)aanpak en nieuwe vragen. Daarbij zijn alle betrokken professionals en zo mogelijk de ouder(s) en de leerling aanwezig.

Wanneer er via het MDO, en met medewerking van de ouders hulp voor het kind, de ouder(s) en eventueel andere gezinsleden op gang is gekomen om de mishandeling of het huiselijk geweld aan te pakken, is een melding bij Veilig Thuis alleen nodig als het (op basis van het afwegingskader) om ernstige signalen gaat. Toch moet voorop staan dat het primair gaat om het aanpakken van het probleem en het inzetten van hulp voor kind/gezin. En uiteraard is het heel noodzakelijk te volgen of de kindermishandeling en/of het huiselijk geweld stopt als gevolg van de hulpverlening. Dat is een taak waar de school een heel belangrijke rol in kan spelen; zij zien het kind immers elke dag en zij zien ook de ouders regelmatig.